

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. številka 1 — din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-čeka. rač. št. 17.785
Oglas po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. jo Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna I. Pavliček, Kočevje

Naša uteha

Dnevno časopisje poroča sledeče iz Pariza: „V Parizu druga drugi sledijo velike javne molitvene pobožnosti, ki se jih udeležujejo množice vernikov in ki so edinstvena slika ne samo za Pariz, ampak za vso Francijo. V nedeljo 26. maja je bila javna molitvena ura v velikanski stolnici Matere božje. Vsa vlada, vsi odličniki državne uprave, razni vojskovodje so se je udeležili. Cerkev je bila nabito polna in vsi prostori daleč naokrog cerkve so bili z množicami zasuti. Molili so za domovino. Kot plamen je švignila iz Francozov zopet krščanska duša in objela Marijin oltar s prošnjo, naj obvaruje domovino. Prejšnjo nedeljo je Hrib sv. Štefana odmeval od molitev stotisočeri, ki so ga od vseh strani obsuli in dolge ure naglas molili. Bilo je, kakor piše zgodovina: „Kardinali je bila ura nevarnosti in je Francija prišla v velike stiske, so po Parizu v javnem sprejedu nosili ostanke sv. Genovefe, varuhinje Pariza.“ Zadnjo nedeljo so zopet nosili relikvije. Potem se je razvila procesija z Najsvetejšim iz cerkve. Dekleta v belih oblačilih, fantovske organizacije, zastopniki vseh stanov in oblasti, dijaštvo. Krasen prizor, kakršnega Pariz že stoletja ni videl. Ves narod je molil in prepeval svete pesmi. Po molitvah je po Parizu zavel dih novega zaupanja.“ — Tako poročajo dnevni listi o sedanjem Parizu. Štirinajstletno mesto, ki uživa in daje višek moderne kulture — Pariz, bogat, da drugim državam posojuje, središče civilizacije in političnega življenja Evrope, kamor se stekajo vezi vseh držav! In vendar ne najde ta težko obiskani narod francoski v sedanji težki stiski drugod utehe kot le v Bogu. Vse drugo je odpovedalo. Zares, obudila se je krščanska duša Francozov. Kdor pozna zgodovino Francije v zadnjem stoletju in zgodovino katoliške cerkve v Franciji v istem času, kdor pozna sestavo vlade francoske republike in se spomni zadnjih državnozbornih volitev in strank, ki so zmagale, ne bi v sanjah mogel misliti, da bo ta Pariz klečal v nepreglednih množicah pred Najsvetejšim in v sprevedih nosil svete ostanke sv. Genovefe, in vendar je res! Res je pa tudi, da Francija ne bi bila nikoli v tej stiski, ko bi se ne bila objemala s smrtnimi sovražniki krščanstva — komunisti. Drag je bil ta objem. Saj pravijo poročila, da je v Franciji na delu podtalno rovarjenje, to so komunisti, ki delajo na razpad armade, od tod dejstvo, da je novi poveljnik celokupne armade zahteval odstop neodločnega notranjega ministra in da je odslovil pet generalov, ki so poveljevali onemu delu obrambne črte, kjer je sovražnik prodr. Besede predsednika vlade dajejo še veliko misliti, kar bo še očito in kdo nosi odgovornost za neuspehe francoske obrambe. Sedaj je Francija spoznala, če ni prepozno. Strahotna odgovornost onih, ki so zakrivali ta „prepozno“. V vsakem narodu je tako. Zato je vse naše narodno delo v vas, kočevski Slovenci, postavljeno na en temelj, to je v brezpogojno vero in zaupanje v Boga. Če celokupen narod zida vse svoje delo na tem temelju od zgoraj, to so voditelji, in spodaj, to so množice, potem so taka razočaranja izključena. Prav radi tega nekaterim mi nismo

všeč, prezirajo naš list in smatrajo naše narodno delo za brezplodno radi tega, ker nismo pristaši one absolutne narodnosti, ki pozna le tiste osobine, katere sestavljajo narod, to je kri, jezik, šege in navade, in ki taki narodnosti podredi vse drugo, celo vero in versko udejstvovanje. Saj so med nami, ki upoštevajo cerkev in bogoslužje le v toliko, v kolikor se to vrši v narodnem jeziku. Kar je glavno in vse, t. j. da se narod vzgaja versko v svojem narodnem jeziku in ravno s tem ohranja Boga in narodnost, tega nočejo videti. Zato ponovno izjavljamo, da v tem načelu in prepričanju se ne odmaknemo in usmerjamo vse svoje

delovanje na vseh področjih v tem duhu. Vera v Boga in zvestoba narodu in to oboje brez kompromisa in brez pridržka, to je naše delo. Narod pa, ki vidi le sebe in mu je edini in najvišji ideal on sam, tak narod je v trpljenju in stiski neizmerno prazen, osamljen in išče svojo rešitev v begu, izdajstvu, odpadništvu ali samomoru. Sami Francozi pišejo, da je krščanska duša v francoskem narodu oživela. Kaj pa oni narod, ki mu je izkoreninjena vera, ko so ugasnile poslednje iskre njihovega krščanstva, ko ne more še tako močan vihar preizkušnje razpihniti verskega življenja. Tak narod preklinja sebe in vse one, ki so mu s kruto roko izruvali edino uteho in pomoč — Boga. Naše delo je globoko, je obsežno. Zato ga vršimo veselo, s trdnim prepričanjem, da je edino pravo.

Škulj Aleksander:

Prekmurje in prekmurski Slovenci

Starinsko katoliško cerkev v D. Lendavi je baje sezidal še knez Kocelj. Grad, ki stoji za cerkvijo, obdan z ostanki nekdanjega mogočnega obzidja, je videl še divje Turke in slišal stok ujetih kristjanov. V gradu je majhna kapelica, v kateri počiva strah Turkov junaški grof Hadik. Pravijo, da je lendavski grad vedno kluboval turški sili. To je neizmerno jezilo turškega paša. Zbral je silno vojsko in trdnjavo napadel. Grof Hadik se je s svojimi vojaki hrabro branil. Toda turška vojska je bila premočna, neverniki so vdrl v grad. Branilci so se rešili skozi podzemeljski hodnik. Zadnji se je umaknil poveljnik Hadik. Tik pred Turki se je pognal v rov za svojimi junaki. Pobesneli mohamedanci bi ga bili skoro ujeli. „Le do vrha hriba mi pomagaj o Bog“, je vzdihnil Hadik „potem sem rešen...“ In res božja roka ga je rešila smrti. V zahvalo je dal potem sezidati kapelico, v kateri si je izvolil tudi poslednje bivališče.

V D. Lendavi se tiska tudi prekmursko glasilo „Novine Slov. Krajine“, ki so povsod pisane v že omenjenem prekmurskem narečju. „Novine“ so bile edino glasilo, ki je spremljalo prekmurske Slovence na vseh njihovih veselih in žalostnih potih. V „No-

vinah“ se je prvič oglasila prelepa prekmurska narodna pesem: „Kaj je Mura šepetala...“

Znamenita sta tudi kraja Bogojina in Črensovci. V Bogojini je živel in umrl požrtvovalen prekmurski narodni delavec župnik Ivan Baša, ki je tamkajšnje Slovence skozi dolgo dobo v najneugodnejših prilikah vzgajal in čuval pred potujčevanjem.

V Črensovcih pa stoji hiša zgodovinskega pomena za vso Slovensko Krajino. V tej hiši je najzaslužnejši voditelj Prekmurcev duhovnik g. Jožef Klekl izdal prvo številko „Novin“; tukaj je isti Klekl odločno odklonil pol milijona zlatih kron, ki mu jih je ponujal madžarski odposlanec, če mu odstopi „Novine“ in jih stavi v službo madžarizacije. V tej hiši so podpisali narodnozavedni Prekmurci zahtevo po združitvi Prekmurja s Slovenijo; tu je bil aretiran in postavljen pred vojaško sodišče J. Klekl; tu je bil skovan načrt za strmoglavljenje boljševiskega režima. Iz te hiše je bil izvoljen leta 1920 prvi slovenski poslanec Prekmurja Jožef Klekl in krivicam nad slovenskim življenjem je zapel mrtvaški zvon.

(Konec.)

Narodi in vladarji govore o Bogu in molijo

Angleški kralj Jurij VI. je govoril 24. maja v radiu:

„V teh usodnih trenutkih se obrača Anglija k Bogu ter Ga prosi pomoči in mu izroča svojo stvar s prošnjo za pomoč. V tej usodni uri se tudi mi, kakor so to delali naši očetje vsikdar, kadar so stali pred velikimi preizkušnjami, obračamo k najvišjemu Bogu. Tukaj doma sem prosil, naj bo prihodnjo nedeljo nedelja vsenarodne molitve. Prepričan sem, da bo za mnoge od naših bratov onstran morij mogoče, da svoje molitve združijo z našimi. Pri tej priliki bomo kakor z enim srcem in z eno dušo ponižno, toda s polnim zaupanjem izročili našo stvar Bogu in Ga prosili za njegovo pomoč, da bi mogli junaško braniti pravico kot jo vidimo in razumemo.“

Plačajte naročnino!

Kraljica Viljemina je po radiu govorila svojim podanikom v Nizozemski Indiji:

„Naš narod je že večkrat doživel hude preizkušnje, toda s svojo vero v Boga in s svojo ljubeznijo do svobode jih je še zmeraj premagal... Naj Vas Bog blagoslovi.“

Roosevelt, predsednik USA, je imel 26. maja govor v radiu, v katerem pravi:

„Ponoči in podnevi prosim Boga za mir v tem ponorelem svetu. Vem, da se tudi vi vsi pridružujete tem mojim molitvam. V ljubezni do človeškega rodu bomo skupno prosili Boga, naj zaceli rane in ublaži človeško srce.“

Vatikanska radio postaja je oddala poziv vsem katoličanom sveta, naj molijo za to, da bi zmagala ideja pravice in ljubezni, ki edini bosta odrešili človeštvo vojnih grozot in mu zajameli mirno bodočnost.

Klun Karel

kanonik, dež. in drž. poslanec, delegat

1

Politik Karel Klun je bil rojen 15. oktobra 1841 v Prigorici, župnija Dolenja vas pri Ribnici, umrl pa je 8. julija 1896 vsled kapi v Budimpešti; pokopan pa je bil v Ljubljani. Gimnazijo (1854—1861) in bogoslovje (ordin. 1865) je dovršil v Ljubljani. Služboval je kot kaplan v Gorjah in od 1867 kot korni vikar v Ljubljani. Po izvolitvi v ljubljanski mestni občinski svet (III. razred, 1867—1868) ga je premestil škof Pogačar, baje na intervencijo deželnega predsedstva (Widmann) ali ljubljanskega župana Ant. Laschana kot vikarja v Zagorje, čemur se je Klun uprl, bil suspendiran, se sam odpovedal službi, a je dobil julija 1886 Rauberjev beneficij pri stolnici, čeprav je bil zaradi ugovora deželne vlade kanonično investiran šele julija 1879; 1884 je dobil od deželnega odbora Flachenfeld-Wollwizov kanonikat in postal 1887 škofijski konzistorijalni svetnik in prosinodalni eksaminator. Njegova premestitev v Zagorje je izzvala pri Slovencih proteste. Volilci III. razreda so mu poslali zaupnico, ki sta jo sestavila Jurčič in Regali, zlasti se je zanj zavzel Bleiweis, ki je očitno nastopil proti škofu, polemiziral z Nemci, ki so škofovo ravnanje odobraval, in načel tudi vprašanje slovensko-nemškega dela Wolfovega slovarja, očitajoč škofijstvu zamerjanje dolžnosti.

V Ljubljani je prevedel z Zamejcem Zwergerjevo delo „Narlepši čednost in nargerši pregreha“ leta 1879. Bil član omizja, ki se je zbiralo pri njegovem stricu korarju Fr. Kramarju, čigar avtobiografijo je izdal in dopolnil s politično-zgodovinskimi podatki o l. 1869—1877. Pri Kramerjevem omizju se je rodila misel o ustanovitvi novega političnega časnika in po duhovnih vajah l. 1873. so se zbrali domači in štajerski duhovniki ter posvetni politiki (Bleiweis, Costa) in sklenili ustanovitev „Slovenca“. Klun je bil prevzel poročevalstvo in se ponudil, da brezplačno urejuje list (urednik do 1879).

V „Vaterlandu“ 1872 in v „Slovencu“ je nastopil proti Mladoslavencem, s katerimi je prišel v konflikt tudi ob prvem občnem zboru delničarjev Narodne tiskarne; vodil je z Marnom kulturni boj v l. 1873—1874, katerega se je od nasprotnikov udeležil zlasti Šuklje, medtem ko je Kersnik smešil Kluna v „Postnih premišljevanjih“. V katoliškem političnem društvu je predložil in zagovarjal 1873 adreso na cesarja, naj ustavi pogubo-

nosno ravnanje vlade in pokliče take može, ki bodo na podlagi popolne enakopravnosti uresničili zaželjeno spravo med narodi. Klunov nastop, ki se krije časovno s shodom katoliških federalistov na Dunaju in ustanovitvijo državnopravne stranke (oktobra 1872), kaže izrazito katoliško smer in odločno nasprotovanje svobodomiselnim tendencam Mladoslavencev, katerim je skušal škodovati zlasti ob volitvah; pobijal je izvolitev Šukljetovo, Tavčarjevo, Hrenovo in Hribarjevo; zadnja je bila na njegov predlog (1889) v deželnem zboru izročena posebnemu odseku. Po razcepu slovenskih

Klun Karel, kanonik, dež. in drž. poslanec, delegat

deželnozbornskih poslancev (1892) je osnoval narodno-katoliški klub, prišel ponovno v polemiko s Tavčarjem in Kersnikom, a se tudi izrekel za zopetno združitev pod starim geslom: Vse za vero, dom, cesarja. Te izjave je smatrati za zopetni poskus, da se zavleče organizacija mladoslavenske in napredne stranke v korist katoliške stranke, ker ni bila možna nobena združitev spričo zahteve po popolni likvidaciji svobodomiselnih idej, ki jo je stavil Kaulus (Klun? Marn?) v „Slovencu“ (leta 1875) spričo njegove izjave, da se morajo duhovniki trdno ustaviti Mladoslavencem (1883) in njegovega zagovarjanja škofovskega političnega delovanja (1892—1893) ter hierarhične avtoritete v politiki (1895). V deželnem zboru je zastopal kmečke občine Kranj-Tržič-Škofjo Loko od 1877 do 1895, Kočevje-Ribnico-Velike Lašče od 1895 do 1896. Bil je član Narodnega in (po razcepu) katoliškega

narodnega kluba, član raznih odsekov, ponovno poročevalec odsekov, redno finančnega v šolskih zadevah. V debatah o šolstvu se je zavzel za pravice občin, govoril proti šolstvu, ki ga je uvedla nemška večina (1880), interpeliral o delovanju Schulvereina na Kranjskem, govoril za slovensko šolstvo v mešanih občinah (1882), proti obligatnemu pouku nemščine na ljudskih šolah (1882), se zavzel za obstoj in reaktivacijo gimnazije v Kranju (1877—1893) in za ustanovitev zavoda za gluhoneme in slepce.

Notranji pregled

Dr. Korošec se vrnil iz Breslave

Pretekli teden se je vrnil v domovino dr. Anton Korošec, ki se je na povabilo nemške kmetijske združne organizacije kot predsednik jugoslovanske Glavne združne zveze udeležil poljedelske združne razstave. Poleg dr. Korošca je zastopal tudi podpredsednik Glavne združne zveze bivši minister dr. Gjorgjevič isto.

Nadležni tujei povečini odšli

V Belgradu se je število nadležnih tujecev, ki so pred mesecem dni še tako rogovilili tam, zdaj na vso moč skrčilo. Velika večina teh tujecev je že odšla iz Belgrada, kakor hitro je vlada objavila, kaj bo ukrenila. Niso čakali vladnih ukrepov, marveč so jo poprej popihali. Potem je policija začela še reševati tiste, ki so ostali, ter jih mnogo odslovila čez mejo. Do 15. junija bo to reševanje končano, nakar bo v Belgradu ostalo le kakih 1000 tujih državljanov, med katere pa niso všteti ruski begunci. — Kakor poročajo zdaj srbski listi, je v Belgradu postalo čudovito mirno, odkar so tujei pokazali pete, ker zdaj ni nikogar več, ki bi razširjal lažnjive govore ter trosil letake. Odločnost na pravem mestu vedno pomaga.

Slovesna potrditev trgovinske pogodbe s Sovjetsko Rusijo

V Belgrad je prišel koncem maja sovjetski poslanik Lavrentijev s spremstvom zaradi izmenjave odobritvenih listin za trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. Sprejeta je bila delegacija po predsedniku vlade Cvetkoviču in dr. Mačku ter trgovinskem ministru dr. Andresu. Delegacija je bila na Avali ter na Oplencu, kjer so se poklonili na grobovih članov naše vladarske hiše.

Uredba o zatemitvi

V poslednji številki „Službenega lista“ (25. maja) banske uprave dravske banovine beremo

† Dekan Anton Skubic:

2

Zgodovina ribniške župnije — pravda kmetov

I. Pravne določbe

Urbar iz leta 1573 ima ob koncu mnogo pravnih določb, ki nikakor niso brez vsakega socialnega smisla. Te določbe („Additional-Acti“) registrirajo tudi pravice, ki jih imajo podložniki in iste branijo pred samovoljo grajskega najemnika. Predvsem te določbe zapovedujejo, da ima ostati ta urbar nedotaknjen, ima se sveto hraniti, ničesar se ne sme v njem pripisati, izbrisati ali spremeniti, urbar se nikakor ne sme poškodovati, tako da ga najemnik ob vsaki priliki lahko izroči z ročnim urbarjem vred svojemu nasledniku, ako bi dobil grad kak drugi najemnik v zastavščino. Iz tega urbarja se ima vsako leto spisati poseben ročni urbar, kamor se zapisujejo vsa vplačila, dajatve in zaostanki, tako da ne trpe ne podložniki ne graščak nobene škode ali krivice. V ročni urbar se imajo vpisati tudi vsi vplačani davki, ki jih pa graščak nikakor ne sme porabiti zase, ampak jih mora vsako leto vsaj do Božiča oddati v vicedomsko blagajno. Ako tega ne izvrši do določenega roka, mora plačati od vsakega goldinarja 6 krajcarjev, torej 10%, ker se je goldinar računal po 60 krajcarjev.

Dalje poroča urbar imovinsko in dedno pravico. Graščak ima paziti, da podložniki

ne bodo gruntov razkosali s tem, da ženi ali otrokom zapišejo kak kos zemlje ali pa ga odprodajo. Ako je kdo res v stiski za denar, naj mu graščak dovoli, da zemljišče zastavi za dve ali tri leta, potem pa je ima rešiti in dobiti h gruntu nazaj. Dogajali so se prej slučajji, da je najemnik graščine ali pa njegov oskrbnik kar kratkomalo konfisciral podložnemu kmetu zemljišče, ako se mu je kaj zameril, to se pa po urbarju ne sme nikdar več zgoditi. Tudi ne sme graščak misliti, da pripada zemljišče njemu, ako kak kmet umrje brez dedičev; tako zapuščeno zemljišče zapade samo nadvojvodu, ki ga potem odda komur hoče. Po teh določbah je bil torej kmet vedno pod varuštvom, ki pa mu je bilo često v močno obrambo proti prešernim vlastelinom. Tudi določba, da se kmečka posestva ne smejo razkosavati, v bistvu ni bila slaba, samo da teh določil gospodi ni narekovala toliko skrb za kmeta, kakor za davščine, da se niso razdrobile in poizgubile.

Zanimiva je določba o dednem pravu minorata. Ako gospodar umre, ne dobi posestva njegov najstarejši, ampak najmlajši sin, ako pa tega ni, je dobi najmlajša hči. To pa le v slučaju, ako sta najmlajši sin ali hči že polnoletna in zmožna za gospodarstvo. Ako pa so otroci mladoletni in ne morejo še sami gospodariti, naj graščak zapove kakemu sorodniku ali prijatelju družine, da nesebično vodi gospodarstvo, dokler otroci ne dorastejo. Ako kak najmlajši noče prevzeti posestva, ga lahko odstopi starejšemu, vendar tako, da se zemljišča ne delijo.

Ostalim bratom in sestram pa mora dedič izplačati dolžni del, kakor ga uganejo pošteni in nepristranski sosedje. Ako pa bi bil najmlajši sin, oziroma hči, bebast ali telesno pohabljen in nezmožen gospodarstva, naj ga dobi drugi najmlajši sin ali pa hči. Vendar pa mora dati bratom in sestram pristojen delež, slabotnemu pa vso oskrbo do smrti. Najmlajši pa je dobil posest zato, ker v urbarju niso prepisovali posestnikov in je najmlajši dalje gospodaril.

Kadar je kako posestvo s smrtjo kakšnega lastnika izpraznjeno in gospodarstvo prevzame mladi gospodar, mora ta plačati graščaku neko pristojbino, da sme neovirano pristopiti kot polnopraven dedič. Višina te pristojbine se je določala po vrednosti posestva. Vendar urbar določa, naj bo graščak v tej zadevi zmeren. Tudi sicer ne samo v slučaju smrti prejšnjega gospodarja je moral mladi lastnik plačati graščaku neko takso v priznanje dolžnega spoštovanja. Ta taksa pa se je marsikje v srednjem veku izgubila, tako da so nekateri nekaj dali, drugi pa nič. Zato ta urbar določa, da mora vsak plačati nekaj „počeščenja“. In sicer da polzemljak en tolar ali zlat dukat, srednji grunt dva do tri tolarje, najboljši tri do pet ali šest, več pa ne. Vedno pa naj se gleda na to, koliko so dobili dediči svojega dela in v koliko se je po izplačanih deležih posestvo oslabilo, da se podložniki ne bodo mogli pritoževati. Graščak naj bo v tem oziru mil in naj ne zahteva preveč. Odmev kmečkih uporov in klic po „stari pravdi“ je še vedno donel gospodi po ušesih.

Duhovno berilo

„Veselile se z menoj, zakaj našel sem svojo ovco, ki je bila izgubljena!“ Nerazumljivo veselje! Bog, sama svetost in popolnost, se veseli najdenja v izgubljenem grešniku? Pa še več, to veselje ima čudovito mero. „Povem vam, da bo tako v nebesih večje veselje nad enim grešnikom, ki se spokori, kakor nad devet in devetdesetimi pravičnimi, ki ne potrebujejo pokore.“

Bog ima drugačne mere, kakor jih imajo ozkosrčni ljudje. Ti sodijo po videzu, po svojem sočutju ali brezčutju. Ker so povsem ozkosrčni, so tudi nespravljlivi; nimajo smisla za usmiljenje in odpuščanje. In zopet nam prihajajo v spomin farizeji. Ne marajo se na veliki petek „oskruniti“ s Kristusovo krvjo, da bi mogli v „nedolžnosti in pravičnosti“ jesti velikonočno jagnje. Da se kje ne poreče še o njih, kar so sami rekli zoper Kristusa: „Ta grešnike sprejema in je z njimi.“ — Svetohlinci!

Kako sijajno se odraža Kristusova usmiljena ljubezen v tej farizejski ozkosrčnosti! Kristus v priliki o božjem usmiljenju govori o izgubljeni ovci. Izgubljena ovca je izredno lep in mil simbol za izgubljeno dušo. Ali ste že kdaj slišali ovco, kako žalostno se oglašča, kadar se je izgubila izpred svoje trume? Ali ste jo že videli, kako je tekala ob trnovi meji, kje bi našla prehod in se vrnila k svojim? Ali ste opazili, kako je nezaupna do vsakega, razen do svojega pastirja, ki ga pozna in tudi on njo pozna?

Tako ljubi Kristus dušo. Bog je poln ljubezni do spokorjenega grešnika. On ga vabi in kliče k vrnitvi in spravi. Potrpežljivo nanj čaka in čaka. Ali nismo bili že tudi mi deležni tega Gospodovega klica in čakanja? Morebiti je bilo to pri neki nenadni nesreči, ali ob ranem odprtem grobu, ali ob poslušanju božje besede? Kadar koli, božja milost najde tisoč potov do grešnika. Katera ovca, kadar sliši klic svojega pastirja, ne pribeži k njemu, prej ko more? In pastir je vesel in ovca je v najdenju srečna.

hitrejšo in večjo povodenj. Sicer se regulira tudi dolnjevaško polje, a počasneje, kot to zahteva novi dotok gornjih voda. Naj se tedaj počaka z zgornjo regulacijo, dokler se spodaj temeljito ne odpre odtok vodovju. Tako opozarja županstvo Dolenje vasi bansko upravo. — To vprašanje je važno za vse ozemlje od Sodražice do Mozlja in do Kolpe. Svoj čas je bilo ministrstvo za poljedelstvo napravilo načrt za regulacijo celokupnega ozemlja, kot je zgoraj omenjeno. Ta načrt pa ni bil izvršen, marveč se je začelo z regulacijo v posameznih oddelkih, nekaj v Ribnici, nekaj v Dolenji vasi, nekaj v Ložini. Razprava je ugotovila nujno potrebo temeljitega načrta za regulacijo celega ozemlja, ker po oddelkih le škodi naslednjemu, kar se zgoraj izboljša. Ker so povodnji zelo pogoste, se z načrtom ne da odlašati.

Nova Štifta. Znan je samostan č. oo. frančiškanov po svoji gostoljubnosti in postrežljivosti, zato je hiša večkrat obiskana od raznih gostov, ki so vsi prijazno sprejeti in duhovno pa tudi telesno postreženi. Nedelja 26. maja pa je bila izjema. Prišli so neljubi gostje, nezazheljeni, ki so se ob dveh ponoči splazili skozi stranska vrata v jedilno shrambo, kuhinjo in klet, potem so pa v prvem nadstropju potrkali na vrata g. p. Janeza Vijaneja. Gospod pater, misleč, da gre za nujno obhajilo, odpre vrata, a korak mu zastavita dva krepka možka z zastrtimi obrazi in samokresi v rokah ter z močno žico ter zahtevata denar. G. pater se prijazno nasmeje, češ če sta reveža brez imetja, potem sta prišla k tretjemu, ki ima toliko, kot vidva. Toda roparja se nista dala odgnati in g. pater je moral z njima, spremljan od revolverja in žice, s katero sta ga hotela zvezati, po sobah. Po enournem brskanju in dokazovanju, da ni v hiši nič tisočakov, sta se umiraje splazila skozi okno, vdrla v cerkev in pobrala nekaj drobiža iz nabiralnika. G. pater je s pogumnim nastopom rešil sebe in hišo v svoji ameriški hladnokrvnosti.

Livold. Doznalo se je, da je padel na nemški fronti tukajšnji vaščan Wolf Wiljem, rojen leta 1915., ki je lansko jesen brez potnega lista pobegnil čez mejo v Nemčijo. O njegovi smrti na bojnem polju je prišla gotova vest,

vendar se še ni dognalo, ali je padel na Poljskem, ali sedaj na Francoskem. Govori se še o sedmih Nemcih iz kočevskega ozemlja, ki se borijo v nemški armadi, in njihovi domači že dalj časa niso dobili nobenih poročil.

Nemška vas. Precej vzemirjenje je povzročila nepričakovana smrt posestnika Franca Pahulje, ki se je pred šestimi meseci priženil iz Dolenje vasi v našo vas. Pred štirimi tedni je odšel od doma, osem dni nato pa je prišla brzojavna vest, da je nenadoma umrl v Vinkovcih. Pokojni je bil iz splošno spoštovane in ugledne družine Pahulje iz Dolenje vasi. Bil je priden, trezen in si je kot zidar prihranil lepe denarje. Vsestransko neoporočenega življenja je pokojni užival v vasi in med delavstvom ugled in povsod, kjer so ga poznali.

Dolenja vas. Občina je zgradila zaklonišče za šolsko mladino. Ko so delavci vrtali in streljali, kopali in poglabljali, se je odprla kar sama obširna votlina, ki bo dala zavetišče precejšnjemu številu našega drobiža. Seveda, želja nas vseh je, da bi ta naprava nikdar ne prišla v uporabo.

Slovenska vas. Večkrat smo se že oglašili javno in pri raznih oblasteh za popravo poti, ki veže državno cesto z našo vasjo in bližnjimi gozdnimi parcelami, pa ga ni, ki bi zares zagrabil za to potrebno delo. Ko beremo o velikih podporah v gradbene svrhe drugim krajem, se zopet oglašamo, morda bo le enkrat naša prošnja ugodno rešena.

Kočevje. „Slovenska Straža“ na Kočevskem je zopet razdelila tri vagone lepe, suhe koruze po nižani ceni od firme Krek & Bregar v Ljubljani. No, pa bo še prišlo, kot čujemo. Nekateri se spodtikajo nad tem, da „Straža“ oskrbuje živila, ne pomislijo pa na revščino mnogih slovenskih družin, katerim je ležeče na vsaki pari. Veselo naraščanje članov, ki se že bliža tisoču, dokazuje, kako Slovenci in Slovenke na Kočevskem priznajo korist naše dobrotelosti. Seveda se „Slovenska Straža“ udeležuje tudi na raznih drugih področjih narodnega dela.

Naš rudnik obratuje v takem obsegu, kot že davno ne. Sprejetih je mnogo novih delavcev, zlasti iz Dobrepoj in okolice. Rudnik oddaja ves premož sproti, tako da je vedno v obratu. S tem je zelo zmanjšana nezaposlenost tukajšnjega delavstva, žal pa da tekstilne tovarne tako malo obratujejo, zato je mnogo delavstva brez zaslužka, zlasti žensk.

Mozelj. Pred kratkim smo imeli prijazen obisk katoliških akademikov iz Ljubljane pod vodstvom profesorja. Najprej so šli v cerkev, kjer se je razvilo slovensko ljudsko petje, da so kar šipe žvenketale. Kaj takega naša cerkev še ni doživela. Zbralo se je takoj precej slovenskega ljudstva, ki je goste spremljalo v cerkev, nato pa v šolo, kjer je bilo nekaj nagovorov. Nato pa so šli dijaki in ljudstvo v Prosvetni dom, kjer so nastopili gostje z govori in prizori. Naš Prosvetni dom jim je zelo ugajal, prav tako obširna dvorana in lep oder. Od nas so šli v Spodnji log. Tako je prav! Le še pridite in prinesite nam veselih slovenskih pesmi in bratskega navdušenja.

Slovenski pregovori o domači hiši in domovini

Črepinj (posodja) in otrok ni nikdar preveč pri hiši.

Deset umnih otrok — enajst sreč pri hiši.

Ena domovina — ena gospodinja.

Grlo zapravi več hiš, kakor vojska, grom in blisk.

Hiša ne stoji na zemlji, ampak na ženi.

Hišni prag — najvišja planina.

Kdor matere zemlje ne časti, nje sadu vreden ni.

Kruha in otrok ni nikdar preveč pri hiši.

Ljubo doma — kdor ga ima.

Ljubo doma — kdor prav ravna.

Ni sreče doma, kjer ni Boga.

Samo domače gnezdo je toplo.

Tuja zemlja ubija človeka.

Več je vredna domača gruda, ko na tujem zlata ruda.

Vse domu pride.

Za mirne ljudi je mala hišica dosti prostorna.

Zvest služabnik je skrit zaklad pri hiši.

Šašelj.

banovo uredbo o zatamniti. Uredba obsega deset členov. Z zatamniti se otežkoči let in orientacija sovražnim letalcem nad našim ozemljem. Vendar pa zatamniti ne sme povzročiti zastoja v gospodarskem, javnem in zasebnem življenju in prometu. Zatamnitev odredi ban, če mu pa ne bi bilo pravočasno mogoče, mora vsakdo sam ukreniti vse potrebno.

V primeru mobilizacije ali vojne je zatamnitev stalna in traja vsak dan od sončnega zahoda do vzhoda. Zatamnjevalne naprave morajo biti takoj pri roki, shranjene pa tako, da se ne kvarijo. Uredba določa stroge kazni za vsako prestopko. Stroške zatamnjevalnih naprav nosijo tisti, ki so dolžni zatamniti, če zakon ni določil drugače. Uredba govori nadalje o načinu zatamniti. Iz zatamnjenih prostorov ne sme prodreti na ulico niti en žarek. Javna razsvetljava mora biti tako zatamnjena, da je z višine 300 metrov nevidna. Uredba dalje določa način zatamniti svetilk na vozilih, reklamne razsvetljave itd. Glede prometa je določeno, da morajo biti cestna križišča prepleškana na robovih z belo barvo, ki je vidna tudi v temi.

Stavka gradbenega delavstva

Stavka gradbenega delavstva, ki se je začela v Ljubljani, še vedno traja. Začeli so stavkati tudi zidarji v Mariboru. Dne 1. junija so stopili v stavko tudi v Celju. Pretekli ponedeljek so bila pogajanja med delavci in delodajalci, pa se niso sporazumeli, ker so na eni strani podjetniki premalo ponujali, delavci pa več zahtevali kakor so zahtevali še pred kratkim. To pa zaradi tega, ker je draginja res močno narasla. Sodimo pa, da bi bilo vendar le mogoče dobiti izhod iz tega stanja. Treba je le dobre volje in mnogo uvidevnosti. Ob zaključku lista smo izvedeli, da se je stavka končala.

Poročajo

Velike Lašče. V Zgornjih Retjih pri Velikih Laščah je 28. p. m. po daljši mučni bolezni preminula vzorna krščanska žena ga. Frančiška Paternost. Na zadnji poti smo jo v lepem številu spremili v četrtek 30. p. m. Pogreba so se korporativno udeležile članice Tretjega reda s svojo zastavo in vse odličnejše velikolaške osebnosti. Na pokopališču v Velikih Laščah ji je tukajšnji pevski zbor zapel v slovo vedno lepo „Vigred se povrne...“ Svojih šest otrok je pokojna vzgojila v strogo krščanskem in narodnem duhu. Dve hčeri sta redovnici, najstarejši sin g. Ivan, priznan javni delavec, vodi kot župan obširno velikolaško občino, vsi ostali pa so marljivi delavci v naših katoliških in prosvetnih organizacijah. Blagi materi bodi Bog obilen plačnik, žalujočim ostalim pa naše iskreno sožalje!

Sv. Gregor. Naši fantje, člani tukajšnjega FO, so polagali račun o svojem prosvetnem in telesnovzgojnem delu v letošnji sezoni na obveznih okrožnih tekmah, ki jih je priredilo Okrožje fantovskih odsekov Ribnica v nedeljo 26. maja t. l. Veseli in pogumni kakor fantje, ki gredo na nabor, so se pod vodstvom odsekovnega predsednika br. Riglerja, na značilnem dvoprežnem kmetiškem vozu peljali v Velike Lašče, kjer je bil določen tekmovalni prostor za vse odseke velikolaškega okoliša. Naš odsek se je kljub temu, da je mnogo fantov poklicanih k vojakom in da je bivši agilni odsekovni predsednik br. Adamič odšel v Francijo, tudi tokrat dobro odrezal. Zlasti proste vaje so šle brez vsake napake, le posamezne gibe bo treba z ozirom na eleganco še nekoliko izgladiti. Podzvezni zastopnik je našel tudi poslovanje uprave v najlepšem redu, za kar gre priznanje sposobnim in vestnim društvenim funkcionarjem. Odsek je prejel skoro polno število točk in na podlagi teh najvišje odlikovanje, veliko diplomu. Zelo dobro so se izkazale tudi naša dekleta, organizirane v tukajšnjem Dekliškem krožku, ki je izvedel tekme še pred FO. Držimo se gesla: „Le v mladini, vzgojeni v naših vrstah, je bodočnost naroda!“

Ribnica. Zanimiva razprava, prirejena od banske uprave, se je vršila tu v sredo. Občinski odbor dolnjevaške občine je namreč opozoril bansko upravo, da regulacija močvirja in vodovja na ribniškem polju škodi dolnjevaškemu polju, ker voda, sproščena mlak in grmevja, hitro in v večji meri pridrvi v dolnje struge ter povzroča

Zunanji pregled

Negotovost in nejasnost

Ako bi hoteli z eno samo besedo dati preteklim dnevom — bodisi na vojaškem, bodisi na diplomatičnem polju — oznako, bi rekli: nejasnost, negotovost. Nejasnost vlada na bojiščih, kjer se merijo sile obeh vojskujočih se taborov, nejasnost tudi v diplomatičnih bojih za stališče tistih držav, ki v vojni še niso udeležene.

Pretekli dnevi stoje v znamenju zaključitve bojev na frontih v Belgiji, s političnega stališča pa v napovedovanju skorajšnjega dneva, ko se bo na Sredozemskem morju odprlo novo bojišče z vstopom Italije v vojno.

Nemci preko Belgije v Francijo

Dva dogodka sta napravila zavezniško fronto v Belgiji in v severni Franciji nevzdržno. Prvi dogodek je bil, da belgijska obramba prvega navala nemških armad ni vzdržala niti 24 ur ne, in da so Nemci potemtakem mogli tako hitro in s tolikšno silo udariti na francosko utrjeno črto, da so jo prebili in se razlili v pokrajine severne Francije, kjer francoska obramba na takšen sunek ni bila pripravljena. Ko je bila Nemcem pot v Francijo odprta, ko so se skozi odprto valili dalje v ravni črti proti morski obali, je postalo jasno, da se mora armada v Belgiji postopno umikati, da se izogne obkolitvi, kajti novi vrhovni poveljnik zavezniških armad general Weygand spriče nerada, ki je nastal po nemškem prodoru na jugu, ni smel računati s kakšno novo, na hitro pripravljeno ofenzivo, da bi armade v Belgiji razbremenil.

Belgijski kralj proti sklepu svoje vlade položil orožje in z njim 400.000 vojakov

Nemcem se je posrečilo priti do obale in zavezniške vojske v Belgiji v velikem loku tudi obkoliti, toda to ne bi bilo tako usodno, da se ni zgodil še drugi dogodek, ki je usodo zavezniških sil v Belgiji zapečatil. Belgijski kralj namreč, ki je stal na čelu armade do 400.000 mož, je nenadno in proti volji zaveznikov sklenil, da se vda in da njegova armada položi orožje. Odstop tolikšne armade z bojišča v trenutku, ko je bitka v najhujšem razvoju, je moral biti za preostale zavezniške čete poguben.

V območju pristanišča Dunkerque se zavezniški uspešno upirajo in prevažajo čete v Anglijo

Zavezniški so se morali ob najhujšem pritisku nemške vojske in sredi strašnih bojev umakniti do obale, toda tako, da rešijo vsaj del svoje vojske na prevozne ladje, da jih prepeljejo nazaj v Anglijo. Zavezniški so v strašnih okoliščinah umik uspešno izvedli, pri tem seveda imeli velike izgube na ljudeh in na vojnem materialu, a posrečilo se jim je rešiti precejšen del svojih sil na angleško obalo. Boji še trajajo v vsej svoji strašnosti, toda belgijska fronta je stvarno dokončno zaključena in vojna se bo odslej razvijala na drugih frontah.

Kam sedaj?

Časopisi napovedujejo, da se bodo Nemci sedaj spravili neposredno nad Anglijo, kjer hočejo izkrcati svoje čete. Drugi spet pravijo, da bodo Franciji ponudili ločeni mir, če pa bi ga ne sprejela, da bodo napadli Pariz in skušali doseči končni uspeh najprej v Franciji, nato pa v Angliji. Nasprotno pa govore vojaški strokovnjaki, da bo novi zavezniški vojskovodja morda v kratkem prešel v ofenzivo na novi južni fronti in skušal z novimi zbranimi silami zavleči vojno in tako pridobiti na času, da si zavezniški nabavijo letal in tankov, torej tistega orožja, ki ga, kakor so izkušnje zadnjih treh tednov pokazale, trenutno najbolj potrebujejo.

Ranjenci

Po vesteh iz Češke dovažajo v stotinah vlakov nemške ranjence z zahodnega bojišča v češke bolnišnice. Vse bolnišnice na Češkem so

polno ranjencev, sedaj pa naglo spreminjajo celo druga javna poslopja, šole, gradove in slično v bolnišnice.

Ranjence prevažajo tudi v vsa znana češka kopališča, tako v Karlove Vary, v Marijske Lazni in druga letovišča. Vsi hoteli so polni ranjencev; tudi najbolj luksuzne hotele so spremenili v vojaške bolnišnice.

V vseh bolnišnicah in vseh hotelih ter javnih zgradbah, kjer so ranjenci, so povsod samo nemški zdravniki in nemški bolničarji. Ranjenci ne smejo občevati s češkim prebivalstvom. Med redkimi razgovori pa je bilo vendarle mogoče izvedeti, da so nemški vojaki hvalili delavnost zavezniškega letalstva na zahodnem bojišču.

Italija

Na diplomatičnem polju je bila v preteklem tednu Italija, v toliko, ker so vsi listi napovedali, da prihaja ura, ko se bo Italija odločila za vstop v vojno. Italijanski listi sami poudarjajo, da so vse priprave končane in da mora Italija nastopiti proti zaveznikom. Neutralski listi poročajo podobno. Tudi angleški in francoski glasovi so edini v temu, da je treba skoraj računati še z vojnim nasprotjem Italije. Ker bi se Italija v vojni udeleževala predvsem na Sredozemskem morju, bi njen vstop v vojno v mnogočem spremenil položaj in so na tem vprašanju interesirane vse tiste države, ki mejijo na Sredozemlje.

Balkan - Španija - Gibraltar

V tisku smo mogli brati, da se za odločitev Italije najbolj zanimajo Turčija, Grčija in Španija. Turčija, ker je zaveznica Anglije in Francije za primer vojne v Sredozemlju, Grčija zato, ker je vojaška zaveznica Turčije, Španija zato, ker želi Italija s svojim vstopom v vojno rešiti tudi vprašanje Gibraltarja, ki leži na južni konici španskega polotoka in je angleška last. Toda zanimanje za vstop Italije v vojno gre dalje.

Rusija in Balkan

Ne glede na to, da so zavezniški podvzeli vse potrebne vojaške ukrepe, da ne bi bili presenečeni, je na tem vprašanju interesirana tudi Sovjetska Rusija, ki ne želi, da bi bila vojna prenešana tudi na južnovzhodno Evropo, kjer ona želi, da bi njene oblasti na obalah Črnega morja nikdo ne motil in da ji nikdo ne bi oviral izhoda iz Črnega morja skozi Dardanele. Ker pa je Sovjetska Rusija dejansko zaveznica Nemčije, kakor je tudi Italija, ni dvoma, da ne bosta niti Nemčija niti Italija na jugovzhodu Evrope kaj ukrepale, kar ne bi bilo po volji Sovjetski Rusiji. Malo je tudi verjetno, da bi zavezniški na tem prostoru imeli kakšne namene, ki bi sprožili nasprotstvo Sovjetske Rusije. Potemtakem bi tudi morebitni bližnji vstop Italije v vojno — tako poudarjajo vsi veliki listi — ne imel nobenih vznemirljivih posledic za Balkan, ki ostane mirno, nevtralnno področje.

Amerika se oborožuje

Poglavje zase je zadržanje Zedinjenih držav Severne Amerike, od koder smo zvedeli, da je zaradi dogodkov v Evropi vse vznemirjena in da izdaja spet nove milijarde dolarjev za oboroževanje. Za svoje oboroževanje in tudi za pomoč zaveznikom, češ — kot je zapisal ameriški list — boljše za Ameriko, da danes pomaga zaveznikom, kot pa da bi se sama morala braniti v letu 1945.

Razglednik

Preobrat v javnem mnenju. Ko je leta 1936. Léon Blum povabil papeža v Francijo in mu ponudil kot bivališče za dobo njegovega zadržanja v Franciji versajski grad, je bil to znak, da so se že pred obiskom razvijali dogodki v tej smeri.

Današnji znaki pa vzbujajo še večjo pozornost. Pred kratkim je najvišji predstavnik radikalno

Kočevski Slovenec

Vijudno Vas prosimo, da zaostalo naročnino za leto in 1940 poravnate po priloženih položnicah čim prej.

socialistične stranke, Edouard Herriot, napisal članek, v katerem med drugim pravi: „Mi moramo nazaj k evangelijskim osnovam.“

Ampèrev zgled. Ozanam, veliki francoski socialni delavec in svetniški učenjak, je svojo mladost preživljal v hudih verskih dvomih. Nekoč je poln teh dvomov mimogrede stopil v neko pariško cerkev. Tedaj opazi v kotu blizu Najsvetejšega častitljivega starčka, ki v najgloblji pobožnosti moli svoj rožni venec. Spozna ga. Bil je Ampère, veliki mislec in naravoslovec. Ozanam tiho poklekne zadaj za velikim, tako oboževanim učenjakom. V tej uri sta vera in božja ljubezen z vso močjo privreli v njem na dan. Pozneje je sam priznal, da je ta Ampèreva pobožna molitev rožnega venca nanj naredila večji vtis kot vse pridige in knjige, kar jih je prebral.

Slovenski pregovori o medvedu

Ker se imenuje kočevska deželica tudi dežela medvedov, ki so v njej celo zaščiteni, bo gotovo primerno, če prinese „Kočevski Slovenec“ zbirko slovenskih pregovorov o medvedih.

Če na svečnico kane prej od strehe kot od sveče, se medved nazaj v brlog pomakne.

Dokler ima medved še gnilih hrušk, ne boji se lakote.

Ga gleda kakor Bošnjak medveda.

Ga vodi kakor cirkuškega medveda.

Kdor se poleti preobjeda, pozimi posnema medveda.

Ga vodi kakor Poljak medveda.

Lahko je šteti mrtvemu medvedu zobe.

Medved je za muho hlasič.

Medved s kožo plača.

Medved se ne da s šilom bosti.

Medvedu še muha nekaj pomore.

Na medvedovo kožo piti.

Nad medveda se ne gre s šilom.

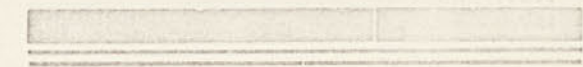
Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči!

Ni prav, da medved kravo sne, ne prav, da krava na gore gre.

Starega medveda ne naučiš več rajati.

V vsakem gozdu ni medvedov.

Ne pij na medvedovo kožo, dokler je medved še v koži. Šašelj.

Slike

kipe, molitvenike, svetinje, roženvence, vse šolske in pisarniške potrebščine v veliki izbiri in po ugodnih cenah dobite v Ljubljani pri tvrdki

Anton Šfiligoj

Francišškanska ulica števil. 1, nasproti kavarne Union.

Naša čisto domača zavarovalnica za vse vrste zavarovanj je edinole

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Požar - Življenje - Posmrtnina - Doba - Starostna preskrba - Avtomobili - Vlomska tatvina - Nezgode - Jamstvo - Steklo - Zvonovi. — Člani prejemajo mesečnik „Našo moč“.